

Ảnh hưởng của giá nhiên liệu thế giới đến chỉ số giá tiêu dùng VN

TS. THÂN THỊ THU THUY

Hiện nay, trong rổ hàng hoá dùng để tính chỉ số giá tiêu dùng (CPI) của VN bao gồm 11 nhóm hàng hóa, với 494 mặt hàng làm đại diện cho toàn bộ hàng hóa trên thị trường. Trong đó mặt hàng xăng dầu thuộc nhóm hàng hoá “Nhà ở, điện, nước, chất đốt và vật liệu xây dựng” và là một trong 494 mặt hàng được quy định chọn để tính CPI. Xét về mặt lý thuyết khi giá xăng dầu biến động thì mức độ tác động trực tiếp đến CPI là không quá lớn. Tuy nhiên xăng dầu là mặt hàng tác động gián

tiếp rất cao đến sự biến động của CPI, nhiều mặt hàng khác sẽ bị tác động khi giá xăng dầu biến động, vì xăng dầu là yếu tố phản ánh chi phí đầu vào của rất nhiều sản phẩm khác trong rổ hàng hóa tính CPI.

Trong các thập kỷ qua, giá dầu thô trên thế giới đã không ngừng tăng nhanh và có sự dao động đột biến.

Căn cứ vào dữ liệu giai đoạn 1990-2011 cho thấy, giá dầu thô thế giới tăng mạnh theo thời gian, năm 1990 giá bình quân của mỗi thùng dầu thô chỉ ở mức

24,52 USD, thì đến năm 2011 lên đến 95,84 USD, tăng 290,93 % tương ứng tăng 71,33 USD. Năm 2008 giá dầu bình quân 99,20 USD là cao nhất, năm thấp nhất là 1998 giá dầu bình quân 14,40 USD. Nếu xét riêng từng năm giá dầu thế giới có sự tăng giảm, tuy nhiên xét cả giai đoạn 1990-2011 bình quân mỗi năm giá dầu thế giới tăng 6,7% tương ứng tăng 3,4 USD/thùng.

Giá dầu thô và giá xăng dầu luôn có sự tương quan cùng chiều. Có nhiều nguyên nhân làm cho giá dầu thô tăng mạnh, trước tiên là sự xung đột chính trị giữa Israel và Iran đã gây nên mối lo ngại nguồn cung dầu sẽ càng hạn hẹp khi Iran là nước thứ 3 về trữ lượng dầu thô và thứ 2 về trữ lượng khí đốt thế giới. Bên cạnh đó, số liệu thống kê của Bộ Năng lượng Mỹ chỉ ra sự tiêu thụ năng lượng toàn cầu tăng mạnh với mức tăng 47% trong 20 năm qua do Trung Quốc và Ấn Độ là những nước tiêu thụ năng lượng lớn nhất thế giới. Đồng USD

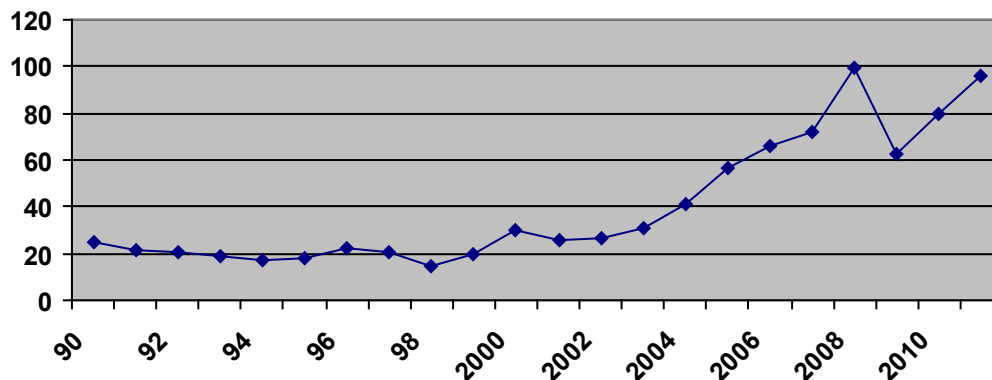
Bảng 1: Biến động giá dầu thô thế giới giai đoạn 1990-2011

Thời Gian	Giá (USD/Thùng)	Tăng hàng năm		Thời Gian	Giá (USD/Thùng)	Tăng hàng năm	
		(%)	(USD)			(%)	(USD)
1990	24,52	-	-	2001	25,97	-14,19	-4,29
1991	21,50	-12,31	-3,02	2002	26,15	0,70	0,18
1992	20,58	-4,27	-0,92	2003	30,99	18,53	4,85
1993	18,48	-10,22	-2,10	2004	41,47	33,80	10,47
1994	17,19	-6,98	-1,29	2005	56,70	36,74	15,24
1995	18,40	7,03	1,21	2006	66,25	16,83	9,54
1996	22,03	19,76	3,63	2007	72,36	9,23	6,12
1997	20,61	-6,44	-1,42	2008	99,20	37,08	26,83
1998	14,40	-30,13	-6,21	2009	62,84	-36,65	-36,36
1999	19,30	34,05	4,90	2010	79,61	26,68	16,77
2000	30,26	56,78	10,96	2011	95,84	20,39	16,23
Mức độ tăng bình quân hàng năm					(%)	6,71	
					(USD/Thùng)	3,40	

Nguồn: Tính toán từ Reuters Xtra3000

Ghi chú: Giá dầu 2011 tính đến thời điểm 9/2011.

Hình 1: Biến động giá dầu thô thế giới 1990-2011

tiếp tục mất giá làm cho một số mặt hàng chiến lược trong đó có dầu thô trở thành mặt hàng kinh doanh hàng đầu, và ngoài ra còn có nguyên nhân nữa là tổ chức OPEC cam kết không tăng thêm sản lượng dầu cho thị trường.

Để đo lường sự ảnh hưởng của giá xăng dầu đến CPI của VN, sử dụng mô hình hồi quy, trong đó biến phụ thuộc là CPI của VN và biến độc lập là giá dầu thô của thế giới. Nguồn số liệu được dùng để tính trong mô hình

là 51%. Hệ số chặn của mô hình hồi quy phản ánh, CPI bình quân tối thiểu của VN từ năm 1993-2011 là 2,957%. Hệ số góc của mô hình hồi quy cho biết bình quân cứ giá dầu thô thế giới mỗi năm tăng thêm 1USD/thùng thì CPI VN tăng thêm 0,149%.

Trước tình hình đó, từ năm 2005 đến nay, hằng năm Chính phủ phải chi ngân sách để bù lỗ cho các doanh nghiệp xuất nhập khẩu xăng dầu của VN. Ngân sách đã bù lỗ ít nhất là năm 2009

đồng, là khoản tiền lớn đối với ngân sách VN. Năm 2008 bù lỗ cao nhất cũng là năm giá dầu cao nhất là 99,20 USD/thùng và độ lệch chuẩn cao là 28,55.

Căn cứ theo kết quả phân tích theo thời gian cho thấy, giá dầu và rủi ro biến động giá dầu thế giới ngày càng tăng mạnh, mức độ ảnh hưởng của giá dầu thế giới đến CPI VN lên đến 49% và với cơ chế bù lỗ giá xăng dầu hiện nay là một áp lực lớn đối với ngân sách VN. Do đó cần nhận

thức được tầm quan trọng của rủi ro giá dầu tác động đến tình hình kinh doanh của doanh nghiệp và giá dầu thế giới biến động là khách quan mà VN không thể can thiệp, vấn đề của VN là phải ổn định được giá xăng dầu trong nước, đảm bảo nguồn cung xăng dầu để bảo toàn

vấn đề năng lượng quốc gia, hạn chế sự ảnh hưởng biến động giá dầu thế giới đến CPI VN và xem sự bù lỗ ngân sách cho xăng dầu trong thời gian qua chỉ là những biện pháp tạm thời để giúp các doanh nghiệp vượt qua khó khăn

Bảng 2: Kết quả hồi quy sự ảnh hưởng của giá dầu thô đến CPI VN

Model	Unstandardized Coefficients		T	Sig	Các biến của mô hình
	B	Std. Error			
(Constant)	2,957	1,187	2,491	,035	- CPI VN - Giá dầu thô thế giới
Giá dầu	,149	,037	4,039	,001	
R	R Square	Mô hình hồi qui hàm xu thế			
,700	,490	Y = 2,957 + 0,149X			
Unstandardized Coefficients: Các hệ số hồi qui chưa chuẩn hoá; Std. Error: Độ lệch tiêu chuẩn; R: Hệ số tương quan ; R Square: Hệ số xác định.					

Nguồn: Tính toán từ Reuters Xtra3000; <http://www.imf.org/external/index.htm>

Ghi chú: CPI 2011 theo ước tính của quỹ tiền tệ thế giới.

hồi quy là giá dầu thô thế giới và CPI của VN từ năm 1993-2011

Kết quả phân tích hồi quy cho thấy, hệ số xác định là 0,49, điều này có nghĩa CPI VN chịu tác động của yếu tố giá dầu thế giới 49%, còn các nhân tố khác

cũng lên đến 2.100 tỷ đồng, nhiều nhất là năm 2008 lên tới 22.380 tỷ đồng. Riêng năm 2010 là 16.400 tỷ đồng và dự kiến năm 2011 là 4.500 tỷ đồng. Tổng chi ngân sách bù lỗ xăng dầu thực tế từ 2005-2010 là 73.614 tỷ

Bảng 3: Ngân sách bù lỗ cho các doanh nghiệp nhập khẩu xăng dầu 2005-2011

Thời gian		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ngân sách bù lỗ xăng dầu	Tỷ đồng	10.700	8.700	13.334	22.380	2.100	16.400	dự kiến 4.500
Giá dầu thế giới	USD/ Thùng	56,70	66,25	72,36	99,20	62,84	79,61	95,84
Mức độ rủi ro biến động giá dầu	USD/ Thùng	6,23	5,54	12,77	28,55	13,44	5,19	8,32

Nguồn: Tổng hợp và tính toán, Quyết toán cân đối ngân sách VN 2005; 2006; 2007; 2008; 2009; portal.hpd.global.reuters.com, Internet)

trong cơn bão giá nhiên liệu.

Để quản trị rủi ro giá nhiên liệu nhằm hạn chế sự tác động của giá dầu thô đến CPI, VN cần thực hiện nhiều giải pháp:

- Trước hết, cần phải có những dự báo sự biến động giá dầu trên thế giới, từ đó sẽ xây dựng chương trình quản trị rủi ro giá dầu. Trong chương trình này sẽ nhận diện và phân tích rủi ro để dự báo giá dầu, đây là việc rất khó chính xác vì có nhiều nhân tố tác động đến giá dầu trong tương lai và có nhiều rủi ro tiềm ẩn không kiểm soát được.

- Cần nhận thức đúng đắn việc bảo hộ rủi ro giá dầu bằng công cụ phái sinh như Hợp đồng kỳ hạn (Forward), Hợp đồng giao sau (Futures), Hợp đồng hoán đổi (Swap) và Hợp đồng quyền

chọn (Option). Đây là những công cụ phòng ngừa rủi ro sử dụng phổ biến trên thế giới. Tuy nhiên, việc sử dụng các công cụ phái sinh rất phức tạp nên đòi hỏi Nhà nước phải có những văn bản pháp lý hướng dẫn cụ thể về giao dịch phái sinh vì hiện nay chỉ có Nghị định 158/2006/NĐ-CP về việc Thành lập Sở giao dịch hàng hoá và hoạt động mua bán qua Sở giao dịch hàng hoá; một số văn bản của Ngân hàng Nhà nước về việc hướng dẫn các Ngân hàng thương mại sử dụng các công cụ phái sinh về tiền tệ, lãi suất, vàng...

- Yếu tố về con người cần chú trọng, phải có đội ngũ nhân lực có kiến thức và có kinh nghiệm về thị trường nhiên liệu thế giới nhằm giám sát chương trình quản

trị rủi ro, sử dụng linh hoạt các công cụ phái sinh.

- Chính phủ cho phép thành lập Sở giao dịch nhiên liệu nhằm giúp cho các doanh nghiệp có thể giao dịch xăng dầu an toàn và hiệu quả. Sở giao dịch nhiên liệu sẽ thiết lập, quản lý và điều hành giao dịch, giao nhận hàng hoá nhiên liệu và thanh toán nhằm đảm bảo các hoạt động đúng theo pháp luật, góp phần hạn chế những rủi ro cho các doanh nghiệp kinh doanh xăng dầu●

Tài liệu tham khảo

1. Quyết toán Cân đối ngân sách VN 2005, 2006, 2007, 2008, 2009
2. Reuters Xtra300